

Załącznik do uchwały

nr.....

Rady Powiatu w Świdnicy

z dnia .....

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028

2023
Świdnica

WYKAZ SKRÓTÓW:

DOWES – Dolnośląski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

DPS – dom pomocy społecznej

MT – mieszkanie treningowe

OPS – ośrodki pomocy społecznej

OREW – Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PZON – Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

SP – Starostwo Powiatowe

ŚDS – środowiskowe domy samopomocy

UM/G – urzędy miast i gmin wraz z jednostkami organizacyjnymi

WTZ – warsztaty terapii zajęciowej

ZOL – zakład opiekuńczo-leczniczy

ZPPP – Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych

*Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością
w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028 powstał we współpracy Powiatu
Świdnickiego z Centrum Profilaktyki i Reedukacji „ATELIER”.*

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
REGULACJE PRAWNE	5
REGIONALNA I KRAJOWA POLITYKA WOBEC OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI	6
CHARAKTERYSTYKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	7
OBSZARY WSPARCIA W RAMACH PROGRAMU	8
ADRESACI PROGRAMU	10
REALIZATORZY PROGRAMU	11
DIAGNOZA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE	12
CHARAKTERYSTYKA POWIATU	12
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	13
SKALA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE	16
POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W ŚWIDNICY	16
ZESPÓŁ PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH	20
SYTUACJA NA RYNKU PRACY	25
EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA W POWIECIE ŚWIDNICKIM	28
DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE	32
JEDNOSTKI CAŁODOBOWEJ OPIEKI	32
JEDNOSTKI REINTEGRACYJNE I PLACÓWKI POBYTU DZIENNEGO	34
REHABILITACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI REALIZOWANA ZE ŚRODKÓW PFRON ...	37
PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”	41
POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ PROJEKTOWA	43
PROGRAM „ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ”	43
PROGRAM „OPIEKA WYTCHNIENIOWA”	45
WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU MEDYCZNEGO, REHABILITACYJNEGO I PRZEDMIOTÓW ORTOPEDYCZNYCH	46
ANALIZA SWOT	47

*Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością
w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028*

CEL I KIERUNKI DZIAŁAŃ	49
CEL GŁÓWNY	49
CELE OPERACYJNE	49
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	64
MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	64
PODSUMOWANIE	66
SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW	67

WSTĘP

Polityka społeczna w Polsce to zespół interdyscyplinarnych działań kreowanych na rzecz zaspokojenia potrzeb osób w trudnej sytuacji życiowej oraz rozwiązania lub zminimalizowania skutków doświadczanych przez nich problemów społecznych. Działania te realizowane są poprzez aparat pomocy społecznej.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwowana jest intensyfikacja lokalnej polityki społecznej w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnością, w szczególności poprzez zapobieganie niepełnosprawności, łagodzenie jej skutków, a także aktywizację osób zmagających się z tym problemem do pełnego uczestnictwa w życiu społeczno-zawodowym i rozwijanie ich indywidualnego potencjału.

Niepełnosprawność jest jednym z problemów społecznych wymagających interwencji i kompleksowego wsparcia, a osoby dotknięte dysfunkcją są szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. Z uwagi na to, działalność w tym obszarze jest obowiązkowym zadaniem władz samorządowych – zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym oraz wojewódzkim.

Niniejszy *Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028* stanowi kontynuację oraz rozwinięcie Programu obowiązującego w latach 2017-2022, a także stanowi wypełnienie ustawowego obowiązku w zakresie opracowania i realizacji powiatowego programu działań na rzecz osób z niepełnosprawnością. Odpowiednia koordynacja Programu i wdrożenie działań w nim ujętych umożliwi realizatorom lokalnej polityki społecznej z terenu powiatu świdnickiego rozwinięcie i uspołnienie systemu pomocy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększenie ich uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.

REGULACJE PRAWNE

Obowiązek opracowania i realizacji *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028* wskazany został w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100), której art. 35a, ust.1, pkt.1) stanowi, iż do zadań własnych powiatu należy:

„opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;”.

Charakter i zakres działań ujętych w Programie jest spójny z założeniami dotyczącymi powiatowej polityki na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami, ujętymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Świdnickiego na lata 2021-2026, przyjętej uchwałą nr XXIII/227/2021 Rady Powiatu w Świdnicy z dnia 31 marca 2021 roku.

Celem wskazanej Strategii jest *urzeczywistnienie skutecznego i zintegrowanego systemu rozpoznawania i rozwiązywania trudności życiowych mieszkańców, aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzmocnienie potencjału osób i podmiotów kreujących lokalne środowisko, a także adekwatne reagowanie na zachodzące zmiany społeczne*, natomiast działania w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami ujęte zostały w ramach celu operacyjnego nr 2, tj.: *„Rozszerzenie form wsparcia osób z niepełnosprawnościami umożliwiających pełne włączenie społeczne i aktywizację ich w lokalnej społeczności oraz na rynku pracy, a także ograniczenie negatywnych konsekwencji wynikających z niepełnosprawności”*.

Ponadto, realizacja Programu wynika również z zapisów innych aktów prawnych, w tym:

- ➔ Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526);
- ➔ Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268);
- ➔ Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327).

REGIONALNA I KRAJOWA POLITYKA WOBEC OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028 jest spójny również z kierunkami działań na rzecz osób z dysfunkcjami ruchowo-percepcyjnymi zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Wśród kluczowych dla Programu dokumentów strategicznych należy:

- ➔ Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, wskazująca na zasady poszanowania i udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym oraz obowiązki państwa wobec nich;
- ➔ Karta Praw Osób Niepełnosprawnych przyjęta uchwałą Sejmu RP 1 sierpnia 1997 roku, w której zawarto katalog 10 praw osób z niepełnosprawnościami;
- ➔ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- ➔ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030;
- ➔ Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2021-2030;
- ➔ Strategia Rozwoju Powiatu Świdnickiego z perspektywą do 2030 roku.

CHARAKTERYSTYKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wskazuje, iż

„niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”.

W Ustawie wyróżnia się 3 stopnie niepełnosprawności:

- 1) **znaczny** (osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy lub zdolne jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagające, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji);
- 2) **umiarkowany** (osoby z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolne do pracy lub zdolne jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych);
- 3) **lekki** (osoby o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazują osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne).

Osoby powyżej 16 roku życia mają możliwość uzyskania orzeczenia ustalającego stopień niepełnosprawności, które stanowi podstawę do przyznania ulg i uprawnień. W przypadku osób poniżej 16 roku życia zaliczenie do grona osób z niepełnosprawnością następuje w wyniku orzeczenia stanowiącego o naruszonej sprawności fizycznej lub psychicznej o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującej konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

OBSZARY WSPARCIA W RAMACH PROGRAMU

Z problemem niepełnosprawności ściśle związana jest rehabilitacja. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych wskazuje, iż niniejszy Program obejmuje działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami, a także przybliża definicję tych pojęć.

Rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie z niepełnosprawnością uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy i są one finansowane w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Funduszu Pracy.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom z niepełnosprawnością uczestnictwa w życiu społecznym i jest realizowana przede wszystkim przez:

- ➔ wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- ➔ wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- ➔ likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- ➔ kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy. Są one finansowane głównie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, budżetu Powiatu Świdnickiego, Funduszu Solidarnościowego oraz z pozyskiwanych środków zewnętrznych.

Dodatkowo, Program ma na celu zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami przestrzegania ich praw przez ogół społeczeństwa oraz instytucje i podmioty. Prawa te zostały wskazane i opublikowane w *Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych* przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, a wśród nich znajduje się m.in.:

1. zakaz bezprawnego i samowolnego pozbawiania wolności, wolność od tortur lub okrutnego, niehumanitarnego albo poniżającego traktowania lub karania, zakaz poddawania, bez swobodnie wyrażonej zgody, eksperymentom medycznym lub naukowym,
2. wolność wypowiedzenia się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji,
3. gwarancje praw politycznych, w tym w celu zagwarantowania udziału w życiu politycznym i publicznym,
4. zapewnienie dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, innych urządzeń i usług powszechnie zapewnianych,
5. prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo,
6. zakaz samowolnej lub bezprawnej ingerencji w życie prywatne, rodzinne, dom lub korespondencję, innego typu komunikację,
7. poszanowanie domu i rodziny: zakaz dyskryminacji we wszystkich sprawach dotyczących małżeństwa, rodziny, rodzicielstwa, adopcji, prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, podejmowania decyzji o liczbie i czasie urodzenia dzieci, dostęp do informacji dotyczących prokreacji i planowania rodziny, odpowiednia pomoc w wykonywaniu obowiązków związanych z wychowaniem dzieci,

8. prawo do edukacji na wszystkich poziomach, stworzenie włączającego systemu kształcenia, umożliwiającego integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnych na wszystkich poziomach edukacji,
9. prawo osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu zdrowia, gwarantowanie opieki zdrowotnej w takim samym zakresie i takiej samej jakości, jak innym osobom,
10. rehabilitacja: podejmowanie odpowiednich środków w celu umożliwienia uzyskania i utrzymania możliwie pełnych zdolności fizycznych, intelektualnych, społecznych i zawodowych oraz pełnej integracji,
11. prawo do pracy, w tym do możliwości zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną, w otwartym, integracyjnym i dostępnym środowisku pracy, wprowadzanie racjonalnych usprawnień w miejscu pracy,
12. zapewnienie odpowiednich warunków życia i ochrony socjalnej,
13. podejmowanie działań w celu zapewnienia dostępu do wszelkich form działalności w dziedzinie kultury, rozwoju i wykorzystania potencjału twórczego, artystycznego i intelektualnego, wspieranie uznania tożsamości kulturowej i językowej osób niepełnosprawnych, w tym języków migowych i kultury osób niesłyszących, tworzenie warunków korzystania z wypoczynku i uprawiania sportu¹.

ADRESACI PROGRAMU

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028 skierowany jest do ogółu lokalnej społeczności powiatu świdnickiego, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów i członków rodzin, a także do instytucji i osób świadczących pomoc i wsparcie oraz realizujących działania w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu.

---

¹ <https://www.gov.pl/web/rodzina/konwencja-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>

REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy, natomiast działania w nim uwzględnione realizowane będą w ścisłej współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi Powiatu, samorządami gminnymi oraz organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu świdnickiego działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Wśród głównych partnerów realizujących zadania ujęte w Programie znajduje się:

1. Starostwo Powiatowe w Świdnicy,
2. Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Świdnicy,
3. Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy,
4. Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
5. urzędy miast i gmin z terenu powiatu świdnickiego,
6. ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu świdnickiego,
7. placówki ochrony zdrowia z terenu powiatu świdnickiego,
8. placówki oświatowe,
9. placówki opieki całodobowej,
10. podmioty ekonomii społecznej, w tym środowiskowe domy samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej i organizacje pozarządowe,
11. Domy Pomocy Społecznej.

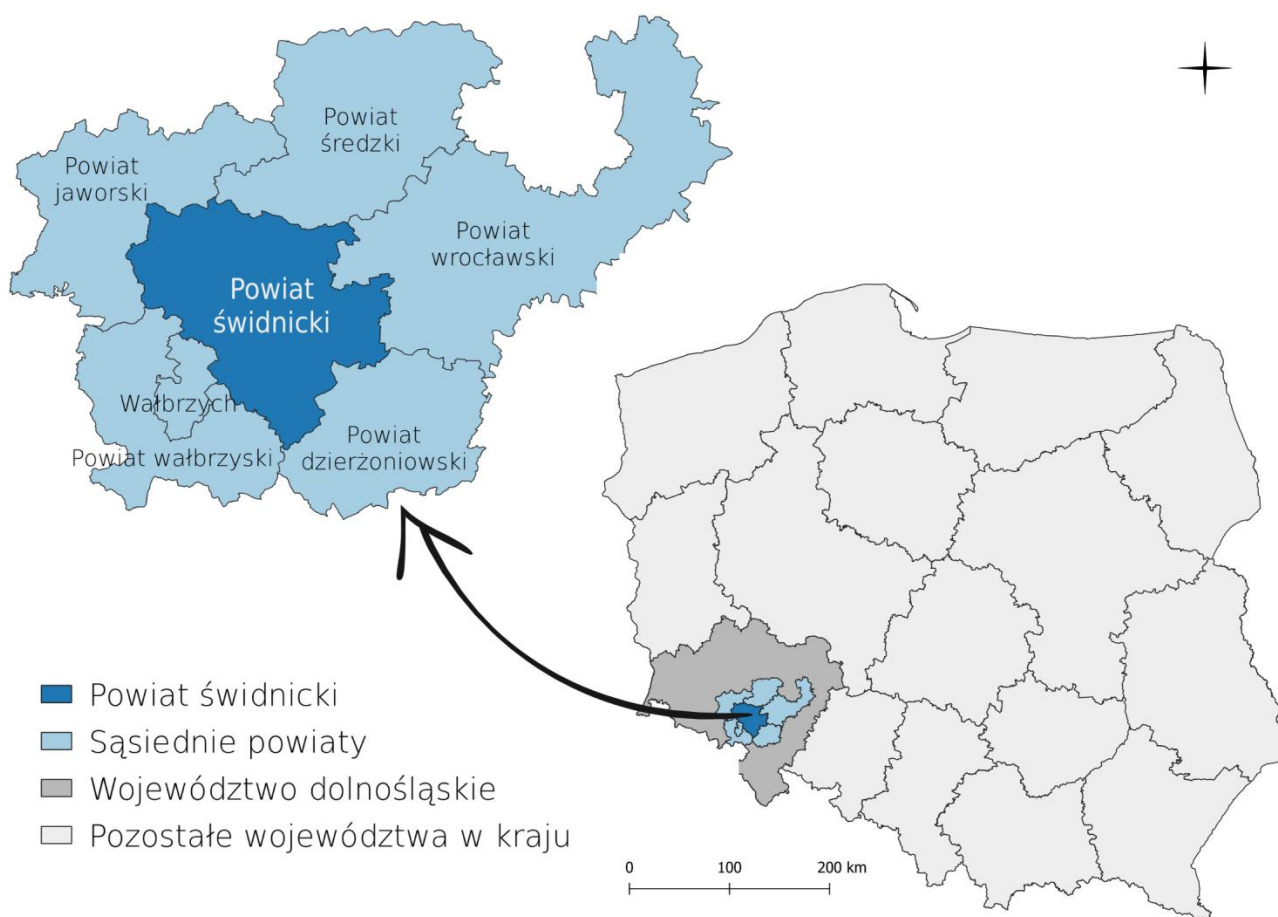
DIAGNOZA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE

CHARAKTERYSTYKA POWIATU

Powiat Świdnicki usytuowany jest u podnóża Gór Sowich i Wałbrzyskich w południowej części województwa dolnośląskiego. Obejmuje on powierzchnię 743 km², a w jego skład wchodzi 8 gmin, w tym 2 gminy miejskie – Świdnica i Świebodzice, 3 gminy miejsko-wiejskie – Jaworzyna Śląska, Strzegom i Żarów oraz 3 gminy wiejskie – Dobromierz, Marcinowice i Świdnica.

Siedzibą administracyjną Starostwa Powiatowego jest miasto Świdnica.

Rysunek 1. Położenie powiatu świdnickiego na mapie województwa dolnośląskiego i całej Polski

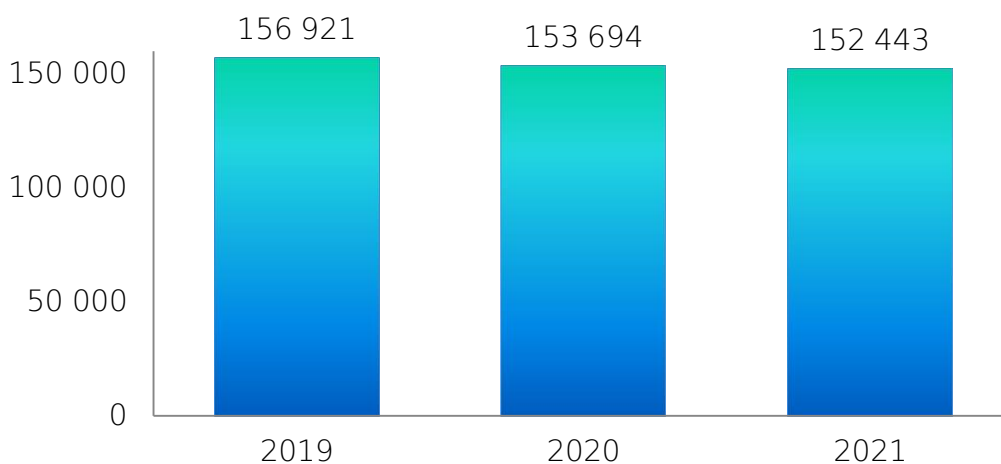
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Aktualna struktura płci i wieku jest rezultatem zachodzących w społeczeństwie procesów ludnościowych i ma kluczowy wpływ na kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych, w tym problemów społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i przekształceń społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wskazanie obszarów wymagających interwencji.

Powiat świdnicki na koniec 2021 roku zamieszkiwały 152 443 osoby. Na przestrzeni lat 2019-2021 w Powiecie następowała stopniowa depopulacja, a w 2021 roku w stosunku do 2019 roku liczba mieszkańców uległa spadkowi, którego wartość ukształtowała się na poziomie 2,9%. Liczba mieszkańców Powiatu na przestrzeni lat 2019-2021 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

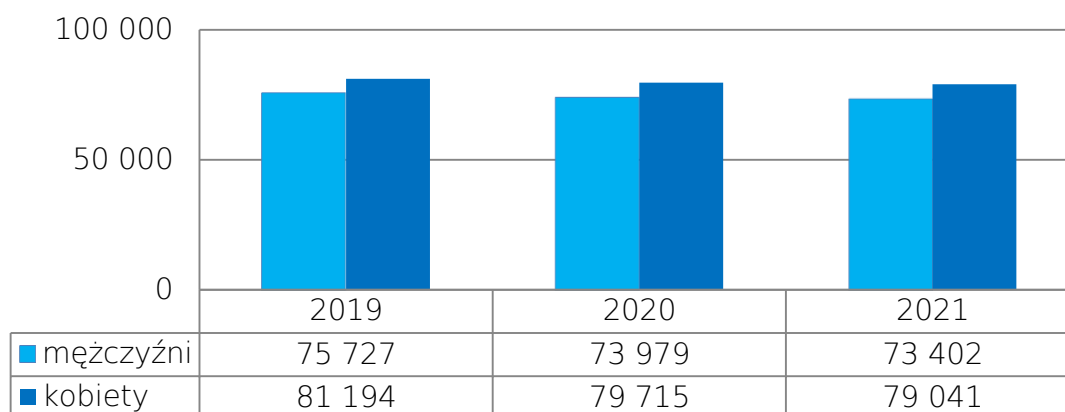
Wykres 1. Populacja powiatu świdnickiego w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni lat 2019-2021 51,9% mieszkańców Powiatu stanowiły kobiety, których w 2021 roku było 79 041. Liczba mężczyzn wynosiła wówczas 73 402, czyli 48,1% grupy. W analizowanym okresie odnotowany został spadek liczby kobiet wynoszący 2,7%, z kolei w przypadku mężczyzn wyniósł on 3,1%.

Wykres 2. Struktura płci w powiecie świdnickim w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W 2021 roku przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie świdnickim kształtował się na poziomie -7,51 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą wartość niż w województwie dolnośląskim (-5,49). Na przestrzeni analizowanych lat, zarówno w przypadku Powiatu, jak i województwa zauważalny jest trend spadkowy w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności.

Tabela 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie świdnickim w porównaniu do województwa dolnośląskiego na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
powiat świdnicki	-3,82	-6,06	-7,51
województwo dolnośląskie	-2,00	-4,07	-5,49

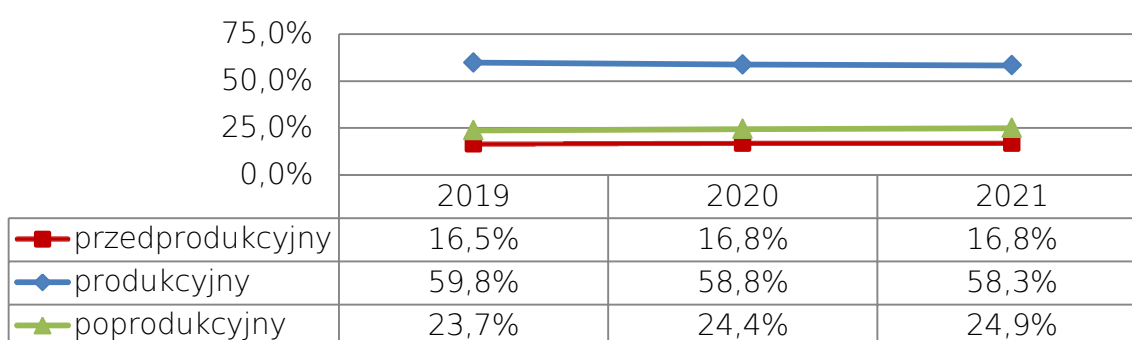
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura demograficzna powiatu świdnickiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2019-2021 ulegała niekorzystnym przemianom. W analizowanym okresie udział osób w wieku produkcyjnym uległ zmniejszeniu o 1,5 pp., z kolei odsetek osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 1,2 pp. W przypadku osób w wieku przedprodukcyjnych odnotowany został niewielki wzrost o 0,3 pp.

W 2021 roku w powiecie świdnickim:

- ➔ 16,8% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym (do 18 roku życia);
- ➔ 58,3% mieszkańców było w wieku produkcyjnym (dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia);
- ➔ 24,9% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym (dla kobiet to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej).

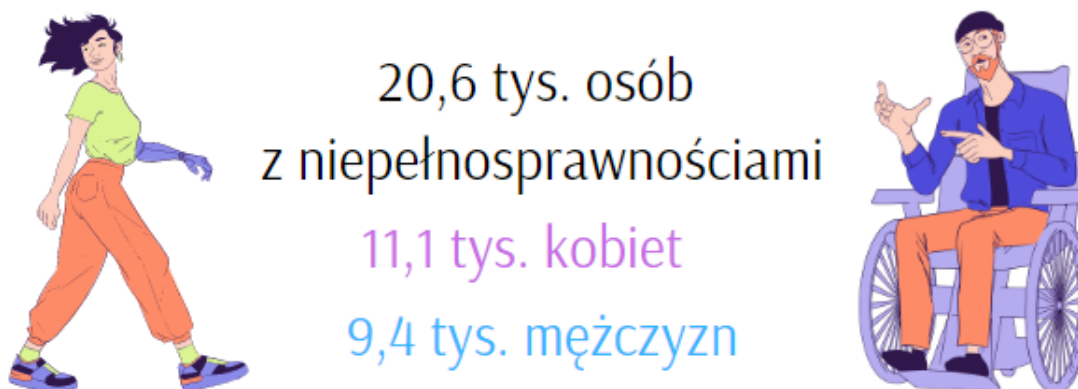
Wykres 3. Struktura demograficzna powiatu świdnickiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Według danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku, powiat świdnicki zamieszkuje 20,6 tys. osób z niepełnosprawnością, zatem grupa ta stanowi aż około 13,5% ludności. Jak wynika ze Spisu, ponad połowa osób z niepełnosprawnościami to kobiety, których jest 11,1 tys., czyli 54%, z kolei udział mężczyzn w tej grupie jest niższy i wynosi 46% (9,4 tys. osób).

Rysunek 2. Liczba osób z niepełnosprawnościami w Powiecie według NSP 2021

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2021

SKALA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POWIECIE

POWIATOWY ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W ŚWIDNICY

Orzekanie o niepełnosprawności osób do 16 roku życia oraz o stopniu niepełnosprawności osób powyżej 16 lat do celów pozarentowych jest zadaniem [Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy](#), który jest podmiotem odpowiedzialnym za realizację tych zadań na terenie powiatu świdnickiego.

W 2021 roku Zespół wydał łącznie 393 orzeczenia o niepełnosprawności dla osób poniżej 16 roku życia, a zdecydowana większość z nich dotyczyła zaliczenia do osób niepełnosprawnych, tj. 371 orzeczeń (94,4%).

W omawianym roku negatywna decyzja odnosiła się do 17 orzeczeń, a w ramach kolejnych 5 – odmówiono rozstrzygnięcia o niepełnosprawności. W latach 2019-2021 liczba wydanych orzeczeń ogółem oraz zaliczających osobę poniżej 16 lat do grona osób z niepełnosprawnościami ulegała wahaniom, przy czym w 2021 roku przyjęła najniższe wartości. W przypadku decyzji o niezakwalifikowaniu zauważa się sukcesywny spadek, z kolei liczba decyzji odmownych w przedmiocie orzeczenia o niepełnosprawności ulegała niewielkiemu, ale systematycznemu wzrostowi.

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych przez PZON w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności	467	508	393
o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	435	484	371
o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	29	20	17
o odmowie ustalenia niepełnosprawności	3	4	5

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy za lata 2019-2021

W latach 2019-2021 PZON wydawał również orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia. W 2021 roku liczba wszystkich wydanych orzeczeń wynosiła 2 394, spośród których 2 231 dotyczyło ustalenia stopnia niepełnosprawności (93%), 74 – niezakwalifikowania do osób z niepełnosprawnością (3%), a 89 było decyzjami odmownymi w zakresie ustalenia stopnia niepełnosprawności (4%). Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba odmów ulegała systematycznemu spadkowi, natomiast w przypadku pozostałych orzeczeń obserwowane było wahanie i przyjmowanie stosunkowo niskich wartości w 2020 roku, co mogło być konsekwencją pandemii COVID-19 i ograniczonych wówczas możliwości prowadzenia postępowań kwalifikacyjnych.

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności przez PZON w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba ogółem wydanych orzeczeń	2 722	2 319	2 394
o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	85	51	74
o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	139	112	89
o stopniu niepełnosprawności	2 498	2 156	2 231

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy za lata 2019-2021

Znaczną część wydawanych orzeczeń stanowią te dotyczące ustalenia stopnia niepełnosprawności osób zgłaszających się do Zespołu po raz pierwszy. W 2021 roku 782 spośród 2 231 (35%) pozytywnych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dotyczyło zaliczenia do osób z niepełnosprawnością po raz pierwszy. Status osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności przyznany został 282 osobom, o stopniu umiarkowanym – 233 osobom, a o znacznym – 267 osobom. Jak wynika z analizy danych Zespołu, w okresie ostatnich trzech lat liczba orzeczeń wydanych po raz pierwszy ogółem oraz wskazujących na poszczególne stopnie niepełnosprawności ulegała wahaniom.

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności po raz pierwszy przez PZON w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności po raz pierwszy	867	703	782
<i>stopień lekki</i>	281	249	282
<i>stopień umiarkowany</i>	271	221	233
<i>stopień znaczny</i>	315	233	267

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy za lata 2019-2021

Osoby, które posiadają dokument potwierdzający niepełnosprawność mają możliwość ubiegania się o **legitymację osoby niepełnosprawnej**, dzięki której zyskują pewne uprawnienia, na przykład ulgę w przejazdach środkami komunikacji publicznej.

W latach 2019-2021 liczba złożonych wniosków o wydanie legitymacji ulegała stopniowemu spadkowi, a w 2021 roku było ich 409. W stosunku do 2019 roku wartość spadkowa w zakresie wniosków wyniosła 48%.

W 2021 roku wydanych zostało łącznie 410 legitymacji, czyli o 48% mniej niż w 2019 roku. Liczbę wydanych legitymacji na przestrzeni ostatnich lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Liczba wniosków i wydanych legitymacji osoby niepełnosprawnej w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba wniosków o wydanie legitymacji	786	457	409
liczba wydanych legitymacji	791	457	410

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy za lata 2019-2021

Osoby z niepełnosprawnością oraz placówki, których działalność skierowana jest na pomoc i wsparcie tej grupy społecznej, mają możliwość otrzymania również kart parkingowych, uprawniających do korzystania z dedykowanych miejsc w przestrzeni publicznej.

W 2021 roku wniosek o wydanie karty złożyło 407 osób oraz 8 organizacji, a zostały one wydane dla osób prywatnych w liczbie 410, a placówek – 8. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba wniosków oraz wydanych kart ulegała wahaniu, a w 2021 roku były one najniższe w całym omawianym okresie.

Tabela 6. Liczba wniosków i wydanych kart parkingowych dla osoby niepełnosprawnej i placówki w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba wniosków o wydanie karty	508	557	415
osoby z niepełnosprawnością	504	554	407
placówki	4	3	8
liczba wydanych kart	508	557	418
osoby z niepełnosprawnością	504	554	410
placówki	4	3	8

Źródło: Dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świdnicy za lata 2019-2021

Orzeczenie o niepełnosprawności w przypadku osób do 16 roku życia oraz orzeczenie o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia umożliwia osobom z niepełnosprawnością korzystanie z szeregu form pomocowych, a ich celem jest wszechstronna rehabilitacja osób dotkniętych dysfunkcjami. Wśród głównych działań w tym obszarze znajduje się umożliwienie im:

1. odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości,
2. szkolenia, w tym specjalistycznego,
3. zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
4. uczestnictwa w terapii zajęciowej,
5. konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne,
6. korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, tj. usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych,
7. konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby,
8. konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
9. korzystania z karty parkingowej dla osoby z niepełnosprawnością².

² Art. 6b. 2. ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100).

ZESPÓŁ PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

W świetle ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, rehabilitacja i edukacja dziecka niepełnosprawnego począwszy od przedszkola, realizowana jest w ramach systemu oświaty, którego obowiązkiem jest m.in. zapewnienie możliwości pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież z niepełnosprawnością, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami, a także opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych.

Za ucznia z niepełnosprawnością uznaje się osobę małoletnią, która posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia upośledzenia umysłowego.

W celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, w przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, w innych formach wychowania przedszkolnego, w ośrodkach młodzieżowych, w publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, mogą być tworzone *zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka*.

Na terenie powiatu świdnickiego zadania w zakresie orzecznictwa o potrzebie kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie, podejmowane są przez Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy, który jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną Powiatu.

Na przestrzeni lat 2019-2022 liczba orzeczeń i opinii wydanych przez Zespół ulegała wahaniu, jednakże w przypadku orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych odnotowany został systematyczny spadek. W roku szkolnym 2021/2022 Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy wydał 438 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, 119 w zakresie potrzeby indywidualnego nauczania, 12 dotyczących potrzeby zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, a także 138 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.

Tabela 7. Działalność ZPPP w Świdnicy w latach 2019-2022

wyszczególnienie	2019/2020	2020/2021	2021/2022
orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	673	572	438
orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania	175	109	119
orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	21	14	12
opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju	201	165	138

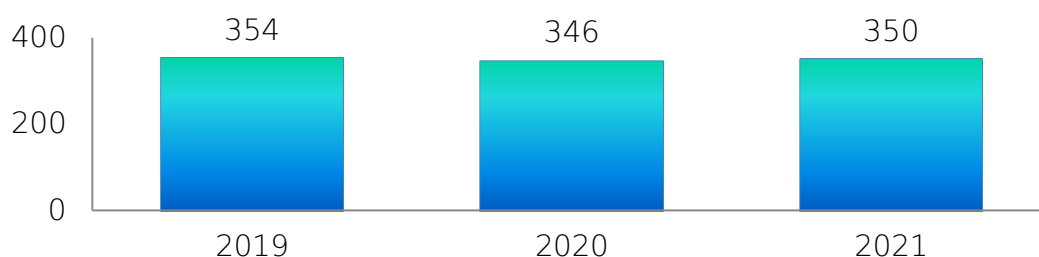
Źródło: Dane Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Świdnicy za lata 2019-2022

Bazę oświatową na terenie powiatu świdnickiego współtworzy 19 placówek, w tym 5 tworzących przestrzeń dla dzieci z niepełnosprawnościami. Jest to m.in.:

1. Zespół Szkół Nr 1 w Świdnicy, w skład którego wchodzi: Technikum Nr 1, Branżowa Szkoła I stopnia Nr 1, Branżowa Szkoła II stopnia, VI Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi, Szkoła Policealna Nr 1,
2. Zespół Placówek Specjalnych w Bystrzycy Górnej,
3. Zespół Szkół Specjalnych w Świdnicy,
4. Zespół Szkół Specjalnych w Strzegomiu,
5. Zespół Szkół Specjalnych w Świebodzicach.

Placówki te organizują zajęcia edukacyjne, terapeutyczne, rehabilitacyjne i rozwojowe dostosowane do indywidualnych potrzeb uczniów. Ponadto, poszczególne gminy powiatu świdnickiego prowadzą szkoły i oddziały integracyjne w ramach szkolnictwa podstawowego. W 2021 roku w placówkach powiatowych dedykowanych dzieciom z niepełnosprawnościami i wymagającym szczególnego wsparcia opieką objęto 350 uczniów, a na przestrzeni ostatnich trzech lat notowane były niewielkie wahania w tym zakresie.

Wykres 4. Liczba uczniów szkół specjalnych w powiecie świdnickim w latach 2019-2021

Źródło: Raport o Stanie Powiatu za lata 2019-2021

Realizacja działań w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci oraz zajęć rewalidacyjno-wychowawczych osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim prowadzona jest w ramach szkół specjalnych w Świdnicy, Strzegomiu i Świebodzicach.

W 2021 roku wczesnym wspomaganie rozwoju objęto łącznie 244 uczniów, natomiast w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych uczestniczyło 53 dzieci. W okresie lat 2019-2021 nastąpiło niewielkie wahanie w zakresie liczby dzieci korzystających z zajęć, z kolei w przypadku oddziaływań wspomagających rozwój wystąpił znaczący wzrost zapotrzebowania na tę formę wsparcia.

Tabela 8. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju oraz zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi w Powiecie w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
wczesne wspomaganie rozwoju	156	214	244
zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze	52	54	53

Źródło: Raport o Stanie Powiatu za lata 2019-2021

Ważnym elementem działań wspierających osoby z niepełnosprawnościami, w tym uczniów, na terenie Powiatu jest zapewnienie im dostępu do usług transportowych, uwzględniających dowóz do placówek oświatowych i ośrodków rehabilitacyjnych. Zadania te realizowane są zarówno przez jednostki samorządowe, w tym gminy i starostwo powiatowe, ale także przez rodziców i organizacje pozarządowe, które w ramach realizowanych przez siebie projektów i działań statutowych pozyskują środki na zakup dostosowanych pojazdów i ograniczanie barier transportowych. Na terenie powiatu świdnickiego rozwija się również sieć niskopodłogowych autobusów dostosowanych do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami.

Szczególny wpływ na system wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną w powiecie świdnickim ma [Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdnicy](#), które od 1992 roku prowadzi Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Świdnicy, od 1999 roku – Zespół Wczesnego Wspomaganie Rozwoju dla dzieci od 0 do 3 lat wymagających specjalistycznej pomocy, a od 2017 roku – Niepubliczne Przedszkole „Tęczowy Świat” dla dzieci z niepełnosprawnościami.

W placówce realizowana jest wszechstronna terapia, tj. muzykoterapia, hydroterapia, terapia psychologiczna, terapia logopedyczna, dogoterapia, a dodatkowo dzieci korzystają z kompleksowego oddziaływania w ramach Sali Doświadczania Świata. OREW świadczy pomoc i wsparcie również do osób skierowanych do niego przez lekarza medycyny rodzinnej, rehabilitacji medycznej, pediatry, neurologa lub ortopedy w zakresie wykrywania zaburzeń powodujących niepełnosprawność, interwencji oraz rehabilitacji – kinezyterapii oraz fizykoterapii.

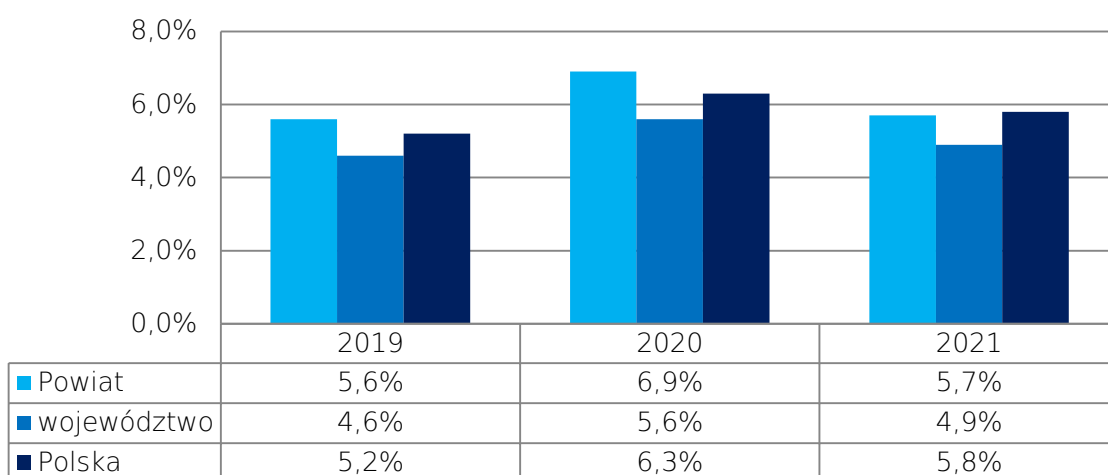
W ramach OREW kreowane są warunki do nauki i rozwoju dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oraz ze sprzężonymi zaburzeniami od momentu wykrycia dysfunkcji do 25 roku życia, ale także realizowane są projekty i programy współfinansowane ze środków zewnętrznych, w tym PFRON, jak „Rehabilitacja 25 plus”. Celem programu jest wsparcie byłych wychowanków Ośrodka, którzy po osiągnięciu 25 roku życia zaprzestali korzystania z zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Ważnym obszarem analizy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Powiecie jest ich aktywność zawodowa. Zadania podejmowane w zakresie rehabilitacji zawodowej stanowią bowiem odpowiedź Powiatowego Urzędu Pracy i podmiotów zaangażowanych w działania aktywizacyjne na problemy osób z niepełnosprawnościami występujące na lokalnym rynku pracy.

Stopa bezrobocia w Powiecie od lat utrzymuje się na wyższym poziomie niż ma to miejsce w województwie dolnośląskim, z kolei w porównaniu do danych dla całej Polski, w latach 2019-2020 nieznacznie wzrosła, a w 2021 roku osiągnęła niższą wartość. W ostatnich trzech latach na terenie kraju, województwa oraz Powiatu występowały wahania wysokości stopy bezrobocia, co skorelowane było ze stanem pandemii SARS-CoV-2, w efekcie której zatrzymana została działalność licznych podmiotów gospodarki lokalnej. W 2021 roku stopa bezrobocia w powiecie świdnickim wyniosła 5,7%, w województwie dolnośląskim – 4,9%, natomiast w Polsce – 5,8%.

Wykres 5. Stopa bezrobocia w powiecie świdnickim w latach 2019-2021 na tle województwa dolnośląskiego i całej Polski

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W latach 2019-2021 liczba mieszkańców powiatu świdnickiego, którzy zarejestrowali się jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy ulegała wahaniom, natomiast w 2021 roku bezrobocie zadeklarowało 3 256 osób. Ponad połowa osób pozostających bez zatrudnienia to kobiety, których w omawianym roku było 1 669 i stanowiły one 51,3%. Liczba mężczyzn wyniosła z kolei 1 587 osób (48,7%).

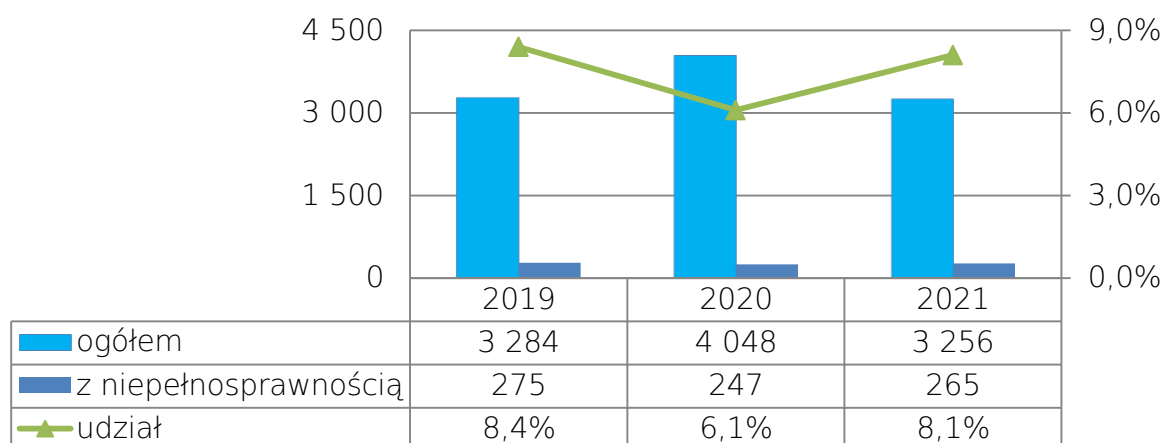
Tabela 3. Mieszkańcy Powiatu zarejestrowani w PUP w podziale na płeć w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
ogółem	3 284	4 048	3 256
kobiety	1 737	2 079	1 669
mężczyźni	1 547	1 969	1 587

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Osoby z niepełnosprawnością zalicza się do grupy osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czyli takich, które ze względu na określone uwarunkowania mają znaczne trudności z wkroczeniem lub utrzymaniem się na rynku pracy. Jak wskazują dane statystyczne PUP w Świdnicy, w 2021 roku bez pracy pozostawało 265 osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności i stanowiły one 8,1% wszystkich osób bezrobotnych w Powiecie. W latach 2019-2021 zarówno liczba osób zmagających się z niepełnosprawnością, jak i ich udział ulegał wahaniom.

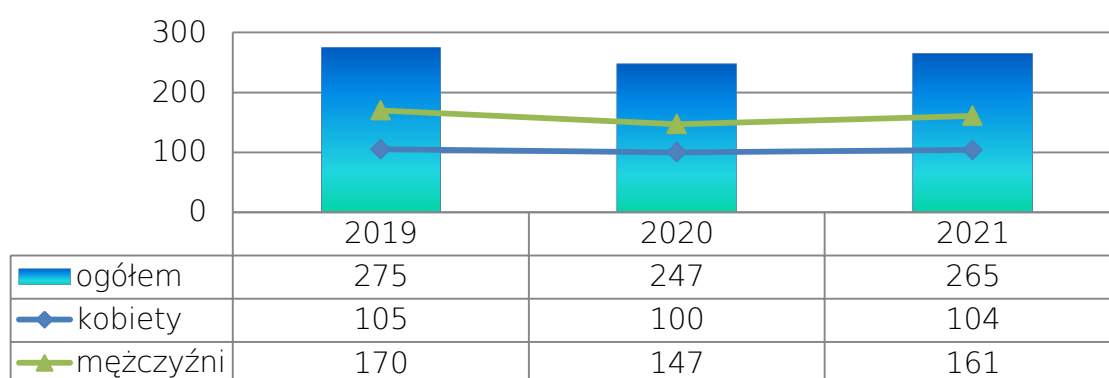
Wykres 6. Liczba i udział osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w Świdnicy w latach 2019-2021

Źródło: Informacja sygnałowa o sytuacji na rynku pracy Powiatu Świdnickiego za lata 2019-2021

Wśród osób bezrobotnych, które dotknięte są niepełnosprawnością, zdecydowaną większość stanowią mężczyźni, których w 2021 roku było 161 i stanowili oni 60,8% ogółu. Liczba kobiet z niepełnosprawnością pozostających bez zatrudnienia wynosiła wówczas 104 (39,2%). Zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn na przestrzeni lat 2019-2021 odnotowane zostało wahanie, a najwyższa skala bezrobocia wystąpiła w 2019 roku, kiedy bez pracy było 105 kobiet i 170 mężczyzn z niepełnosprawnością.

Wykres 7. Liczba osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w Świdnicy w podziale na płeć w latach 2019-2021

Źródło: Informacja sygnałna o sytuacji na rynku pracy Powiatu Świdnickiego za lata 2019-2021

Obecność niepełnosprawności w rodzinie wpływa również na ograniczoną aktywność zawodową innych osób, w szczególności opiekunów faktycznych. W 2021 roku bez pracy pozostawało 7 osób posiadających co najmniej 1 dziecko z niepełnosprawnością do 18 roku życia, w tym 4 kobiety i 3 mężczyzn. W porównaniu do 2019 roku ogólna liczba osób zarejestrowanych w PUP, które wychowują dzieci z niepełnosprawnością uległa zmniejszeniu o 36%, przy czym liczba kobiet uległa spadkowi o 60%, a liczba mężczyzn zwiększyła się trzykrotnie.

Tabela 9. Liczba osób posiadających co najmniej 1 dziecko poniżej 18 roku życia z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
ogółem	11	12	7
kobiety	10	10	4
mężczyźni	1	2	3

Źródło: MPiPS-01 PUP w Świdnicy za lata 2019-2021

EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA W POWIECIE ŚWIDNICKIM

Przemiany społeczno-gospodarcze zachodzące na przestrzeni ostatnich dekad były przesłanką do rozwinięcia się ekonomii społecznej, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem³.

Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁴.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

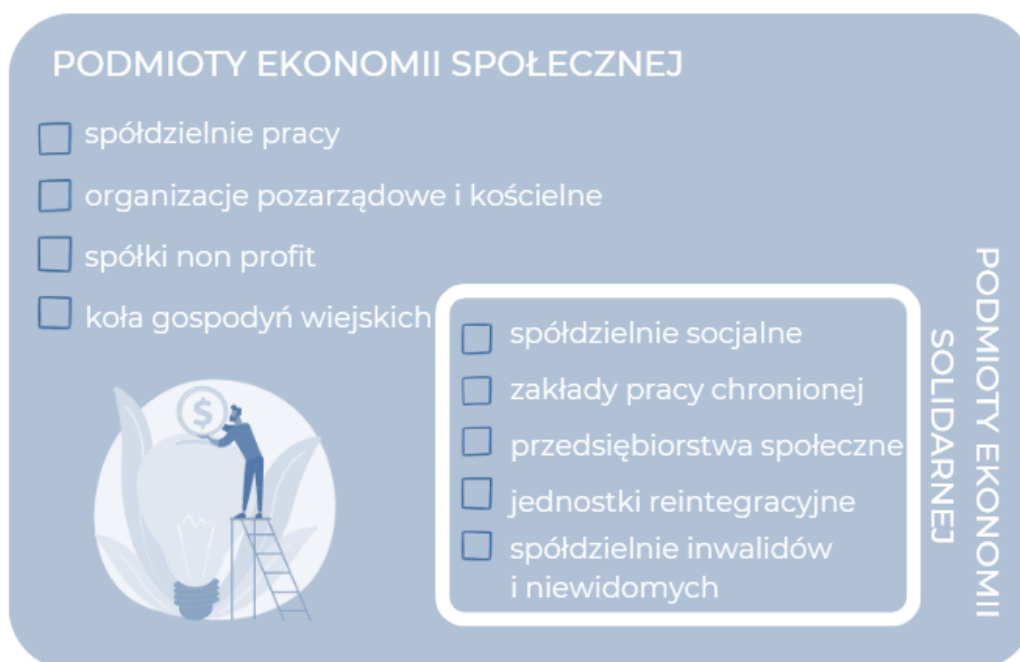
Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

---

³ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10.

⁴ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, EStrateg. Model włączenia ekonomii społecznej do lokalnych strategii i programów, Biblioteka Ekonomii Społecznej i Solidarnej, 2021.

Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego. W zakresie działań wspierających osoby z dysfunkcjami wskazanymi jako usługi społeczne oraz zadania publiczne znajduje się pomoc społeczna, działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz reintegracja zawodowa i społeczna.

Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i współpracy publiczno-pozarządowej możliwe jest przy aktywnym udziale **lokalnych organizacji pozarządowych**, których celem działalności jest budowa kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁵.

Na obszarze Powiatu zarejestrowanych jest 297 organizacji rejestrowych, 68 fundacji, 79 stowarzyszeń zwykłych, 37 uczniowskich klubów sportowych i 87 klubów sportowych. Część z tych podmiotów stanowią organizacje działające na rzecz społeczności lokalnej, które stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych.

Część organizacji prowadzi działalność związaną z pomocą społeczną, w tym wsparciem osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczno-zawodowym. Takich organizacji na terenie Powiatu jest 53 i stanowią one niemal 12% stowarzyszeń zwykłych, rejestrowych oraz fundacji, a wśród głównych podmiotów należy wskazać:

- ➔ Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- ➔ Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejski w Świebodzicach,
- ➔ Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdnicy,
- ➔ Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta w Świdnicy,
- ➔ Stowarzyszenie „Blżej Ciebie” przy Zespole Szkół Specjalnych w Świdnicy,
- ➔ Stowarzyszenie Charytatywno-Opiekuńcze im. bł. Marii Teresy Gerhardinger przy Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci w Świebodzicach,
- ➔ Stowarzyszenie „Wypożyczalnia-Centrum” w Świebodzicach,
- ➔ Świdnickie Stowarzyszenie „Amazonki”,
- ➔ Fundacja „MarsJaiTy u Małgorzaty” w Tąpadłach⁶.

---

⁵ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

⁶ <https://www.powiat.swidnica.pl/p,83,wykaz-organizacji-pozarządowych>

Wśród lokalnych podmiotów ekonomii społecznej znajdują się również te, którym przyznano status **przedsiębiorstwa społecznego**, a ich działalność jest odpłatna. Podmioty te służą rozwojowi lokalnemu w zakresie realizacji usług społecznych lub reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wśród nich znajdują się:

1. **Stowarzyszenie „Pastorówka”** w Świdnicy, które w ramach swojej działalności prowadzi dom dziennego pobytu dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, a także świadczy usługi porządkowe i cateringowe;
2. **BIG BAG PRODUKCJA** spółdzielnia socjalna w Śmiałowicach, działająca w zakresie wyrobów z tworzyw sztucznych;
3. **Fundacja Św. Jadwigi**, która prowadzi w Morawie niepubliczne przedszkole dla dzieci o niskim statusie materialnym;
4. **Pałac Morawa sp. z o. o.** w Morawie, działający w zakresie rekreacji, turystyki i gastronomii;
5. **Spółdzielnia Socjalna MITOS** w Świdnicy, której obszarem działalności jest sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych;
6. **Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „ZINA”** w Stanowicach, świadcząca usługi cateringowe oraz realizację imprez okolicznościowych.

Przedsiębiorstwa te służą interesowi społecznemu, a ich działalność jest rozwijana i popularyzowana w ramach Dolnośląskiego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w subregionie wałbrzyskim, który prowadzony jest w celu upowszechniania przedsiębiorczości społecznej przez Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej w Wałbrzychu.

Na terenie powiatu świdnickiego nie funkcjonują zakłady aktywizacji zawodowej, w ramach których osoby z niepełnosprawnościami mogłyby podjąć zatrudnienie, jednakże w Świdnicy działalność prowadzi zakład pracy chronionej MARKONI Sp. z o.o., który świadczy usługi porządkowe, w zakresie bezpieczeństwa oraz utrzymania zieleni. W placówce zatrudnienie znajduje 50% osób z niepełnosprawnościami, w tym w stopniu umiarkowanym i znacznym, a także osoby z upośledzeniem umysłowym, dla których dostosowane jest środowisko pracy.

DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE

JEDNOSTKI CAŁODOBOWEJ OPIEKI

Osobom, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Kierowaniem do DPS zajmują się odpowiednie jednostki organizacyjne gmin działające w obszarze pomocy społecznej, natomiast umieszczenie w Domu następuje decyzją powiatowego centrum pomocy rodzinie odpowiedzialnego za funkcjonowanie placówki.

Na terenie powiatu świdnickiego funkcjonują 2 placówki, które świadczą pomoc osobom wymagającym całodobowej opieki, w tym usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające w zakresie i formie wynikającej z indywidualnych potrzeb, z powodu niepełnosprawności intelektualnej, tj.:

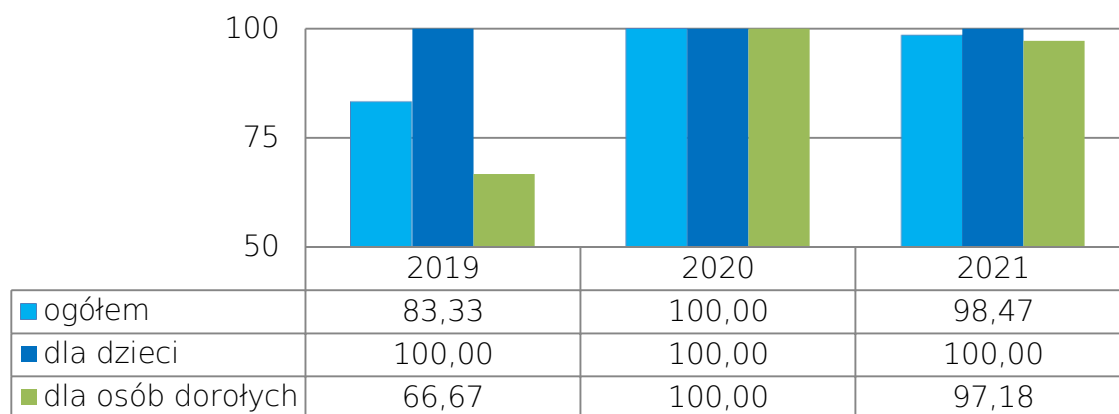
- ➔ [Dom Pomocy Społecznej w Jaskulinie](#), który przeznaczony jest dla 70 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, a organem prowadzącym ośrodek jest Powiat Świdnicki;
- ➔ [Dom Pomocy Społecznej w Świebodzicach](#) Zgromadzenia Sióstr Szkolnych de Norte Dame, który skierowany jest do 60 dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

W 2021 roku z placówek całodobowego pobytu skorzystało 129 osób, w związku z czym wskaźnik nasycenia usługami w DPS, czyli stosunek liczby osób umieszczonych w placówkach do osób umieszczonych i oczekujących, uplasował się na wysokim poziomie, tj. 98,47%.

W 2021 roku w porównaniu do 2019 roku odnotowany został wzrost ogólnego wskaźnika nasycenia usługami w DPS. Wskaźnik ten wskazuje na wysoki stopień zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu świdnickiego

w zakresie umieszczenia w placówce całodobowej. Analiza wskaźnika uwidacznia również potrzebę rozwijania miejsc całodobowej opieki dla osób dorosłych, gdyż w roku 2019 i 2021 przyjął on wartość poniżej 100%.

Wykres 8. Wskaźnik nasycenia usługami w DPS w placówkach na terenie powiatu świdnickiego w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

W ramach porozumienia między Powiatem Świdnickim a Zakładem Opiekuńczo-Lecznym dla Dzieci w Wierzbicach, który prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Św. Józefa w Wierzbicach, dzieci wymagające długoterminowej opieki zdrowotnej mają możliwość skorzystania z kompleksowej opieki medycznej. Placówka skierowana jest w szczególności do dzieci i młodzieży z upośledzeniem zdolności do samodzielnego poruszania się, gdy nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego, a wymagają kontynuacji leczenia farmakologicznego oraz dietetycznego i są niezdolne do samoopieki, wymagają leczenia, pielęgnacji i rehabilitacji oraz zapewnienia opieki pielęgniarskiej. W latach 2020-2021 Powiat poniósł odpłatność za pobyt 3 dzieci w placówce, natomiast w 2019 roku w ZOL umieszczono 2 dzieci.

Od 2014 roku na terenie Powiatu funkcjonuje Mieszkanie Treningowe, które powstało w ramach projektu „Droga do samodzielności i niezależności” realizowanego przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdnicy. W ramach treningów prowadzonych w mieszkaniu, osoby z niepełnosprawnością intelektualną i z zaburzeniami psychicznymi mają możliwość kształtowania umiejętności

w zakresie samoobsługi, prowadzenia gospodarstwa domowego, pełnienia funkcji społecznych oraz animowania swojego czasu wolnego. Treningi odbywają się w ramach realizacji zadań publicznych przez NGO, a w latach 2019-2021 wsparciem w tej formie objęto po 30 osób. Poszczególne grupy podopiecznych uczestniczyły w treningach przez 2 dni w tygodniu. Mieszkanie ma szczególny wpływ na wzmacnianie samodzielności osób z dysfunkcjami, co ogranicza konieczność umieszczenia ich w placówkach całodobowego pobytu.

JEDNOSTKI REINTEGRACYJNE I PLACÓWKI POBYTU DZIENNEGO

Osoby posiadające orzeczenia o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym lub znacznym, ze wskazaniem do terapii zajęciowej, mogą ubiegać się o rehabilitację w ramach Warsztatu Terapii Zajęciowej w celu zdobycia samodzielności, niezbędnych umiejętności i kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy. Na terenie Powiatu znajdują się 3 placówki podtrzymujące i rozwijające umiejętności niezależnego funkcjonowania, w tym 2 WTZ prowadzone są w ramach współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi, a jedna placówka jest jednostką organizacyjną Gminy Strzegom.

1. [Warsztat Terapii Zajęciowej w Mokrzeszowie](#) prowadzony jest od 1999 roku przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdnicy. Placówka umożliwia rehabilitację społeczno-zawodową 40 uczestnikom zajęć, a także podejmuje szereg działań integracyjnych we współpracy z innymi podmiotami.
2. [Warsztat Terapii Zajęciowej w Świdnicy](#), który od 2012 roku funkcjonuje przy Zespole Szkół Specjalnych w Świdnicy, z inicjatywy Stowarzyszenia „Bliżej Ciebie”. Placówka dysponuje 40 miejscami, a treningi organizowane są w ramach 6 pracowni. Od 2021 roku przy WTZ w Świdnicy działalność prowadzi kawiarenka „Ważka Art Cafe”, która jest przestrzenią do nabywania umiejętności zawodowych uczestników warsztatu w ramach praktyk zawodowych, a także integracji z lokalną społecznością.

3. Warsztat Terapii Zajęciowej w Strzegomiu powstał w 2013 roku jako jednostka organizacyjna Gminy Strzegom. Placówka mieści się w budynku Zespołu Szkół Specjalnych w Strzegomiu i zapewnia wsparcie 25 uczestnikom zajęć w ramach 5 pracowni.

Placówki funkcjonujące na terenie Powiatu dysponują łącznie 105 miejscami, a ich liczba na przestrzeni ostatnich trzech lat zwiększyła się, co było spowodowane utworzeniem nowej pracowni w WTZ w Świdnicy w 2019 roku i w WTZ w Strzegomiu w 2020 roku. W latach 2019-2021 zwiększyła się również liczba uczestników terapii zajęciowej prowadzonej w placówkach oraz koszty związane z prowadzeniem i rozwijaniem ich działalności. Należy zauważyć, iż większość kosztów funkcjonowania warsztatów pokrywana jest z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2021 roku dofinansowanie z PFRON stanowiło 86% wszystkich wydatków w zakresie funkcjonowania WTZ w Powiecie.

Tabela 10. Działalność WTZ w Powiecie w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba miejsc	100	105	105
liczba uczestników	100	110	110
koszt funkcjonowania	2 004 571 zł	2 363 215 zł	2 640 423 zł
środkami PFRON	1 719 120 zł	2 049 600 zł	2 278 080 zł
środkami Powiatu	191 014 zł	227 734 zł	253 120 zł
środkami własnymi podmiotów	94 437 zł	85 881 zł	109 223 zł

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR za lata 2019-2021

Zasoby instytucjonalne powiatu świdnickiego w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną i z zaburzeniami psychicznymi wskazują na możliwość udzielania tej grupie mieszkańców wieloaspektowego wsparcia. Na terenie Powiatu funkcjonują bowiem 2 środowiskowe domy samopomocy. W ramach realizowanych zajęć wzmacniających kompetencje i samodzielność uczestników, wywierany jest pozytywny wpływ na ich sprawczość i poziom integracji w lokalnym środowisku. Na terenie powiatu świdnickiego rozwijana jest działalność:

1. Środowiskowego Domu Samopomocy „Tęcza” w Świdnicy prowadzonego od 2004 roku przez PSONI Koło w Świdnicy. Placówka jest Domem typu AB, czyli dla osób przewlekłe psychicznie chorych oraz z niepełnosprawnością intelektualną i przeznaczona jest dla 50 uczestników. W ramach 11 pracowni prowadzone są treningi, które mają kluczowy wpływ na codzienne funkcjonowanie uczestników.
2. Środowiskowego Domu Samopomocy w Świebodzicach, który od 2012 roku funkcjonuje jako jednostka organizacyjna Gminy Świebodzice. Dom jest placówką typu ABC, czyli dla osób z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej, lekkim upośledzeniem umysłowym oraz osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. ŚDS dysponuje 20 miejscami, w szczególności dla mieszkańców Gminy Świebodzice. W przypadku wolnych miejsc o skierowanie do placówki mogą ubiegać się inni mieszkańcy Powiatu. Zajęcia prowadzone są w 5 pracowniach.

W środowiskowych domach samopomocy świadczone są specjalistyczne usługi dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników. Są oni również objęci szeroką aktywizacją i rehabilitacją, uczestniczą w wydarzeniach integracyjnych oraz korzystają ze wsparcia w załatwianiu spraw urzędowych i wieloaspektowego poradnictwa świadczonego przez specjalistów zatrudnionych w placówkach.

Ważnym elementem środowiskowego systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów i członków rodzin jest prowadzenie grup wsparcia. W 2021 roku na terenie Powiatu funkcjonowało łącznie 13 grup, w tym 4 przy Stowarzyszeniu „Wypożyczalnia-Centrum” w Świebodzicach, 3 przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną w Świdnicy, 2 przy Urzędzie Miejskim w Świdnicy, natomiast przy Zespole Szkół Specjalnych w Strzegomiu, Świdnicy, Urzędzie Miejskim w Strzegomiu i OPS w Jaworzynie Śląskiej działało po 1 grupie. W przedmiotowym roku ze wsparcia świadczonego w ramach grup skorzystało łącznie 334 mieszkańców Powiatu.

REHABILITACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOSCIAMI REALIZOWANA ZE ŚRODKÓW PFRON

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest krajowym funduszem celowym, w ramach którego następuje przekazanie środków na działania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Fundusze z PFRON wykorzystywane są w szczególności na realizację zadań ustawowych przez, w tym:

1. dofinansowanie w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych, pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
2. dofinansowanie kosztów szkolenia, o którym mowa w art. 18 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się;
3. finansowanie badań, ekspertyz i analiz dotyczących rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;
4. refundacji kosztów wydawania certyfikatów przez podmioty uprawnione do szkolenia psów asystujących;
5. refundacji dodatkowych kosztów poniesionych przez pracodawcę prowadzącego zakład pracy chronionej.

Drugim obszarem działalności PFRON jest opracowywanie i realizowanie programów na rzecz osób z niepełnosprawnościami, których realizatorami mogą być zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jak i podmioty ekonomii społecznej i solidarnej, w tym organizacje pozarządowe. Wśród programów finansowanych z Funduszu w 2023 roku znajduje się m.in.:

- ➔ Aktywny Samorząd;
- ➔ Program wyrównywania różnic między regionami III;
- ➔ „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością;
- ➔ „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Wspomaganie Społeczności Mieszkaniowe;
- ➔ Dostępne mieszkanie;

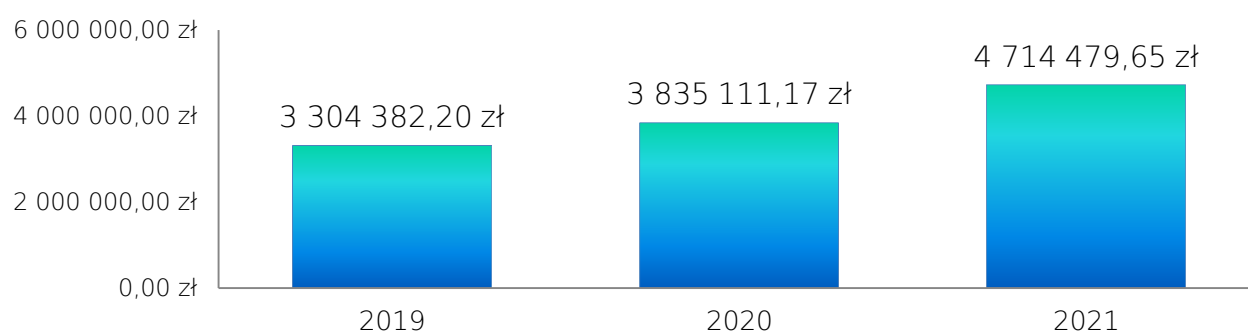
- ➔ Dostępność ponad barierami;
- ➔ Pilotażowy program „Praca-Integracja”;
- ➔ Pilotażowy program „Rehabilitacja 25 plus”;
- ➔ Program „Zajęcia klubowe w WTZ”;
- ➔ Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością.

Do kluczowych form aktywności wspomagających proces rehabilitacji społecznej, których realizacja odbywa się przy współfinansowaniu PFRON, zalicza się:

1. uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
2. likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych,
3. sport, kultura, rekreacja i turystyka osób z niepełnosprawnościami,
4. zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

W 2021 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy na realizację działań w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością otrzymało 4 714 717,00 zł, a wykorzystana kwota była nieznacznie niższa, tj. 4 714 479,65 zł. Na przestrzeni lat 2019-2021 wysokość środków pochodzących z PFRON wykorzystanych przez Powiat Świdnicki ulegała systematycznemu wzrostowi – w 2021 roku w porównaniu do 2019 roku o 43%.

Wykres 9. Wysokość środków PFRON wykorzystanych przez Powiat w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR za lata 2019-2021

Na rehabilitację społeczną PCPR wykorzystało kwotę w wysokości 4 360 041,79 zł, w tym 2 278 080,00 zł na działalność WTZ, natomiast na rehabilitację zawodową – 354 437,86 zł.

W ramach środków z zakresu rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnością zrealizowano następujące zadania:

- ➔ dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – pomocą objęto 541 osób;
- ➔ dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego dla dzieci i osób dorosłych – pomocą objęto 10 osób;
- ➔ dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych – wsparcie przyznano 1 podmiotowi;
- ➔ dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych dla osób z niepełnosprawnością – wsparciem objęto łącznie 99 osób;
- ➔ dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnością – zrealizowano 5 umów.

Ponadto, w 2021 roku pozytywnie rozpatrzone zostały wnioski o dofinansowanie do uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. Wsparcie w tej formie nie było realizowane w latach 2019-2020, a w omawianym roku w turnusach wzięto udział 280 osób, w tym 180 osób dorosłych i 55 ich opiekunów, 22 dzieci i 19 ich opiekunów oraz 4 osoby dorosłe zatrudnione w zakładzie pracy chronionej.

W 2021 roku w porównaniu do 2019 roku zauważyć można wzrost zapotrzebowania mieszkańców Powiatu na wsparcie w formie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego oraz likwidacji barier technicznych. W związku z wystąpieniem pandemii COVID-19, w 2020 roku nasiliło się zapotrzebowanie mieszkańców na likwidowanie barier w komunikowaniu się, a zarazem ograniczona została działalność w zakresie organizowania zajęć sportowo-rekreacyjnych, kulturalnych i turystyki dla osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 11. Liczba osób objętych rehabilitacją społeczną przy udziale środków
PFRON w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	0	0	280
dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	478	667	541
dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	9	16	11
<i>dla osób z niepełnosprawnością</i>	<i>9</i>	<i>16</i>	<i>10</i>
<i>dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
dofinansowanie likwidacji barier technicznych	50	54	76
dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych	11	12	10
dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się	16	33	13
dofinansowanie organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	9	1	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR za lata 2019-2021

Działania w zakresie rehabilitacji zawodowej realizowane są w szczególności przez Powiatowy Urząd Pracy. W 2021 roku środki PFRON w wysokości 354 437,86 zł przeznaczono na:

- ➔ wyposażenie 6 stanowisk pracy zorganizowanych dla osób z niepełnosprawnościami (211 500,00 zł),
- ➔ dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej dla 4 osób (137 200,00 zł),
- ➔ finansowanie wydatków na instrumenty rynku pracy określone w ustawie o promocji w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu dla 1 osoby (5 737,86 zł).

Tabela 12. Liczba osób objętych rehabilitacją zawodową PUP przy udziale środków
PFRON w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
wyposażenie stanowisk pracy	7	5	6
dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienia wkładu do spółdzielni socjalnej	2	2	4
zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy	2	0	0
finansowanie kosztów szkoleń organizowanych przez kierownika PUP	1	1	1

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR za lata 2019-2021

Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy podejmuje również stałą działalność w zakresie wdrażania projektów dotyczących aktywizacji i integracji osób z niepełnosprawnościami współfinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz krajowych. Wśród efektów niniejszej działalności osiągniętych w 2021 roku należy wskazać m.in. objęcie 122 osób pośrednictwem pracy, a 19 osób – poradnictwem zawodowym, wsparcie utworzenia miejsc pracy dla 35 osób, podniesienie kwalifikacji w formie szkoleń dla 3 osób, podjęcie działalności gospodarczej przez 5 osób, a także przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami 6 miejsc pracy i objęcie 14 osób aktywizacją zawodową w formie prac interwencyjnych, staży, itp.

PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”

W 2021 roku, podobnie jak w latach poprzednich, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy realizowało program „Aktywny Samorząd”, którego celem było wyeliminowanie lub ograniczenie barier uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnościami pełne uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i rozwoju edukacyjnym.

Program realizowany jest w ramach 3 modułów:

1. Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową;
2. Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym;
3. Moduł III – szkolenia kadr samorządów oraz organizacji pozarządowych z zakresu problematyki niepełnosprawności.

W 2021 roku do PCPR wpłynęło 70 wniosków, a 63 zostały rozpatrzone pozytywnie. Pomoc udzielona została wówczas 61 wnioskodawcom na łączną kwotę 446 513,00 zł.

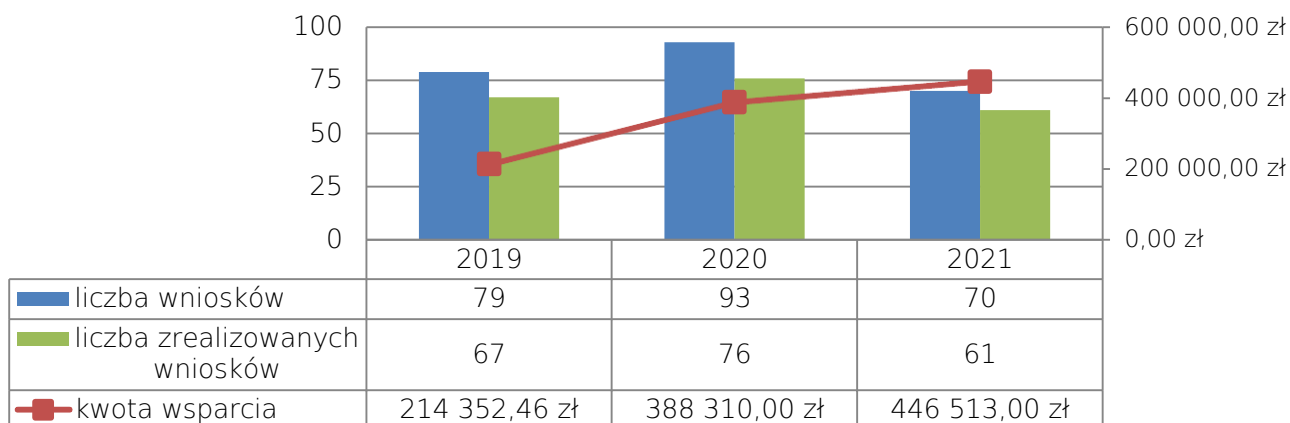
W 2021 roku w ramach Modułu I zrealizowano następujące działania:

- ➔ pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu dla 2 osób;
- ➔ pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla 10 osób;
- ➔ pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym dla 4 osób;
- ➔ pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym dla 3 osób;
- ➔ pomoc do oprzyrządowania elektronicznego do wózka ręcznego dla 2 osób;
- ➔ pomoc w zakupie protezy dla 2 osób;
- ➔ pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej – dziecka przebywającego w żłobku, przedszkolu lub pod inną tego typu opieką dla 2 osób.

W ramach Modułu II wpłynęło 38 wniosków o pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba wniosków, w tym rozpatrzonych pozytywnie, ulegała wahaniom, a w 2021 roku kształtowała się na najniższym poziomie. Niemniej, wysokość przyznanych środków w analizowanym okresie zwiększyła się ponad dwukrotnie.

Wykres 10. Realizacja programu „Aktywny Samorząd” w powiecie świdnickim
w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR za lata 2019-2021

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ PROJEKTOWA

PROGRAM „ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ”

Powiat Świdnicki od 2019 roku jest realizatorem resortowego programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej pn. „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”. Program ma na celu umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami aktywne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności, poprzez upowszechnienie usługi asystenckiej jako ogólnodostępnej formy wsparcia. Program skierowany jest do:

- ➔ osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności: o stopniu znacznym lub o stopniu umiarkowanym;
- ➔ dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Beneficjenci Programu mają możliwość korzystania ze wsparcia asystentów w codziennych czynnościach, załatwianiu spraw urzędowych i w celu uczestniczenia w wydarzeniach integracyjno-rekreacyjnych w określonym przez jednostkę realizującą działanie wymiarze czasowym. Świadczenie usług w Powiecie w drodze otwartego konkursu ofert powierzone zostało firmie zewnętrznej.

Liczba beneficjentów Programu w 2021 roku była niższa niż w roku poprzednim, jednakże działanie skierowano również do osób poniżej 16 roku życia. Należy zauważyć, iż w 2021 roku średnia liczba godzin usług przypadających na 1 uczestnika programu zwiększyła się o 23 godziny i wyniosła wówczas 149 godzin.

Rysunek 4. Realizacja Programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” w Powiecie w latach 2020-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności PCPR za lata 2019-2021

Skuteczność i zasadność rozwijania tej formy wsparcia została potwierdzona przez beneficjentów w ramach badań ewaluacyjnych. Jak stwierdziło 81% uczestników Programu – uczestnictwo w nim umożliwiło im podniesienie poziomu niezależnego funkcjonowania oraz aktywności społecznej.

PROGRAM „OPIEKA WYTCHNIENIOWA”

Na terenie powiatu świdnickiego rozwija się również działalność projektowa w zakresie wsparcia członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami. Pomoc w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa” realizowana jest poprzez doraźną pomoc w opiece nad:

- ➔ dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności;
- ➔ osobą dorosłą posiadającą orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (lub inne orzeczenie traktowane na równi z nim).

Osoby objęte wsparciem w tej formie mają możliwość skorzystania z odciążenia od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, a także zapewnienia dla siebie czasu na odpoczynek i regenerację. Opieka wytchnieniowa dla opiekunów prowadzona jest w formie poradnictwa psychologicznego lub terapeutycznego oraz nauki w zakresie pielęgnacji/rehabilitacji i dietytyki osób z niepełnosprawnością, natomiast wsparcie osób z niepełnosprawnością realizowane jest w 2 formach – świadczenia usług w ramach pobytu dziennego (w miejscu zamieszkania lub w placówce) oraz pobytu całodobowego w placówce.

W 2021 roku Powiat na działania w zakresie realizacji Programu wykorzystał środki z Funduszu Solidarnościowego w wysokości 8 158,37 zł. Wsparciem objęto wówczas 4 beneficjentów – w tym opiekunów 1 dziecka z niepełnosprawnością oraz opiekunów 3 dorosłych osób z niepełnosprawnościami.

WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU MEDYCZNEGO, REHABILITACYJNEGO I PRZEDMIOTÓW ORTOPEDYCZNYCH

Mieszkańcy powiatu świdnickiego mają możliwość wypożyczenia sprzętu medycznego, rehabilitacyjnego i przedmiotów ortopedycznych, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w miejscu zamieszkania oraz poza nim.

W przypadku większości placówek w Powiecie, wypożyczenie sprzętu jest nieodpłatne, natomiast część podmiotów pobiera za nie niewielkie opłaty oraz kaucję.

W Powiecie funkcjonuje łącznie 6 wypożyczalni, w tym 5 prowadzonych przez organizacje pozarządowe i instytucje kościelne:

1. Wypożyczalnia Fundacji na Rzecz Wspierania Osób Potrzebujących „INTEGRACJA” w Jaworzynie Śląskiej;
2. Wypożyczalnia Towarzystwa Przyjaciół Chorych „HOSPICIUM” w Świdnicy;
3. Wypożyczalnia Stowarzyszenia Maltańska Służba Medyczna w Świdnicy;
4. Wypożyczalnia Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Świdnicy;
5. Wypożyczalnia Świdnickiego Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych w Świdnicy;
6. Wypożyczalnia „NOWA SPRAWNOŚĆ” w Świebodzicach.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY (silne czynniki wewnętrzne)

1. Działalność powiatowych jednostek świadczących pomoc i wsparcie oraz umożliwiających prawidłową realizację obligacyjnych zadań Powiatu, w tym: PZON, ZPPP, PUP, WTZ, ŚDS, DPS, specjalne placówki oświatowe.
2. Prowadzenie szerokiej działalności wspierającej w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej (np. OREW, MT, ŚDS, WTZ, ZOL).
3. Deinstytucjonalizacja pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób z dysfunkcjami, w tym w ramach działalności projektowej (np. Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej, Opieka wytchnieniowa) oraz działalności PES i zakładu pracy chronionej.
4. Skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych i realizacja zadań przy ich wykorzystaniu, w tym w kooperacji z PES.
5. Sukcesywne likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w Powiecie oraz funkcjonowanie wypożyczalni sprzętów.
6. Zapewnienie wsparcia materialnego osobom dotkniętym niepełnosprawnością.
7. Rozwijanie działalności PCPR i kompetencji osób działających na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnością.

SŁABE STRONY (słabe czynniki wewnętrzne)

1. Wysoka skala niepełnosprawności wśród mieszkańców Powiatu.
2. Wzrost zapotrzebowania na pomoc w formie wczesnego wspomaganie rozwoju.
3. Wysoki udział osób z niepełnosprawnościami wśród mieszkańców zarejestrowanych w PUP.
4. Ograniczona aktywność zawodowa wśród opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami, a także trudności w podjęciu zatrudnienia wśród opiekunów dorosłych osób z niepełnosprawnością.
5. Brak całodobowej placówki pobytu dla osób z niepełnosprawnością fizyczną, zakładu aktywizacji zawodowej oraz placówek wsparcia dziennego dla osób nieobjętych terapią w ramach WTZ/ŚDS.
6. Występowanie barier funkcjonalnych w przestrzeni publicznej oraz miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami.
7. Niewystarczająca działalność informacyjna dotycząca dostępnych w Powiecie form wsparcia, w tym w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej.

SZANSE (możliwości otoczenia zewnętrznego)

0

1. Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej, w tym w zakresie wsparcia PES, poprzez użyczanie lokali, pomoc we wdrażaniu projektów i promowanie ich działalności.
2. Rozwój środowiskowych form wsparcia, w tym świadczenie usług opiekuńczych i asystenckich, tworzenie świetlic integracyjnych, mieszkań chronionych i treningowych oraz popularyzacja wolontariatu.
3. Dalsze pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania pomocowe, w tym likwidowanie barier funkcjonalnych, usługi asystenckie i opiekę wytchnieniową.
4. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wspierających w oparciu o prowadzone diagnozy potrzeb i ewaluację wdrażanych działań.
5. Podnoszenie kompetencji zawodowych i społecznych osób działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałanie zjawisku „wypalenia zawodowego” wśród tej grupy.
6. Rozwijanie samopomocowych grup wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.
7. Reforma prawa dotycząca osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, w tym możliwości podjęcia przez nich zatrudnienia i korzystania z pomocy.

ZAGROŻENIA (ryzyka otoczenia zewnętrznego)

T

1. Wzrost skali niepełnosprawności w Powiecie, w tym na skutek starzenia się społeczeństwa i korelacji chorób wieku starczego.
2. Konieczność intensyfikacji działań leczniczych, rehabilitacyjnych i wspierających osoby z niepełnosprawnościami.
3. Ograniczenie możliwości korzystania z zewnętrznych środków finansowych na rzecz wsparcia osób z niepełnosprawnościami.
4. Ograniczona aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, w tym na skutek regulacji prawnych w zakresie dochodów i możliwości korzystania z zasiłków pielęgnacyjnych i opiekuńczych.
5. Zagrożenie osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
6. Dezintegracja społeczna i negatywne postrzeganie niepełnosprawności przez mieszkańców.
7. Wypalenie zawodowe osób zajmujących się działalnością na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

CEL I KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL GŁÓWNY

Głównym celem Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028 jest intensyfikacja oddziaływań pomocowych i integracyjnych na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz rozwój powiatowego systemu wsparcia tej grupy mieszkańców.

CELE OPERACYJNE

1. Zapewnienie mieszkańcom z niepełnosprawnościami dostępu do rehabilitacji społecznej na terenie Powiatu oraz ich integracja w lokalnej społeczności.
2. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowanie lokalnego rynku pracy do potrzeb i możliwości tej grupy społecznej.
3. Zwiększenie świadomości mieszkańców Powiatu na temat problemu niepełnosprawności, dostępnych form pomocy i wsparcia oraz praw osób z niepełnosprawnościami.

Cel 1.

Cel 2.

Cel 3.

Cel operacyjny 1. Zapewnienie mieszkańcom z niepełnosprawnościami dostępu do rehabilitacji społecznej na terenie Powiatu oraz ich integracja w lokalnej społeczności.				
ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK MONITORINGU	REALIZATORZY	TERMIN
C1.1. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami w miejscu zamieszkania.	1. Realizacja usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania.	Liczba osób objętych usługami.	OPS	2023-2028
	2. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, w tym w ramach funkcjonujących wypożyczalni.	Liczba osób objętych wsparciem. Liczba wypożyczalni sprzętu w Powiecie.	PCPR, PES	2023-2028
	3. Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	PCPR, OPS, UM/G, PES, placówki oświatowe	2023-2028
	4. Organizowanie usług asystenckich.	Liczba asystentów. Liczba osób korzystających z usług.	PCPR, OPS, PES	2023-2028
	5. Zapewnienie opieki wytchnieniowej i wsparcia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej. Liczba godzin przypadających na 1 osobę.	PCPR, OPS, PES	2023-2028

	6. Zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, w tym samopomocowych grup wsparcia.	Liczba osób z niepełnosprawnością oraz członków ich rodzin korzystających z poradnictwa i wsparcia. Liczba grup wsparcia.	SP, PCPR, UM/G, OPS, ZPPP, PES	2023- 2028
C1.2. Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego udziału w życiu lokalnej społeczności.	1. Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w Powiecie.	Liczba zlikwidowanych barier.	PCPR, SP	2023- 2028
	2. Likwidowanie barier transportowych i rozwijanie usług w tym zakresie.	Liczba zlikwidowanych barier transportowych. Liczba osób korzystających z dowozu dla osób/dzieci z niepełnosprawnościami.	PCPR, SP, UM/G, PES	2023- 2028
	3. Zapewnienie dostępności w instytucjach publicznych, w tym usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika.	Liczba instytucji publicznych zapewniających dostępność dla osób z dysfunkcją wzrokowo-słuchową.	SP, PCPR, UM/G, OPS	2023- 2028

	4. Zwiększanie dostępności instytucji publicznych poprzez dostosowywanie komunikatorów, formularzy, wniosków, itp. dla osób z dysfunkcją wzroku.	Liczba instytucji publicznych realizujących dodatkowe działania wspierające osoby z niepełnosprawnościami.	SP, PCPR, UM/G, OPS, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	2023-2028
	5. Dofinansowanie do organizacji działań sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba wydarzeń. Kwota wsparcia. Szacunkowa liczba uczestników.	PCPR, samorząd powiatowy	2023-2028
	6. Organizowanie wydarzeń integracyjnych dla ogółu mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na niepełnosprawność/chorobę.	Liczba zorganizowanych wydarzeń przez Starostwo Powiatowe oraz poszczególne gminy.	SP, PCPR, UM/G, OPS, samorząd powiatowy, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PES	2023-2028
	7. Wdrażanie unijnych i resortowych projektów w zakresie rehabilitacji społecznej osób z niepełnosprawnościami.	Liczba gmin Powiatu prowadzących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami w ramach programów i projektów. Szacunkowa liczba beneficjentów działań.	SP, PCPR, UM/G, OPS, PES	2023-2028

	8. Prowadzenie i rozwijanie placówek pobytu dziennego dla osób z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi.	Liczba funkcjonujących placówek pobytu dziennego. Liczba osób korzystających.	SP, PCPR, UM/G, OPS, PES	2023- 2028
	9. Inicjowanie działań w celu utworzenia świetlicy dla osób z niepełnosprawnościami niekorzystających z terapii zajęciowej i dziennego pobytu.	Liczba podjętych działań. Liczba funkcjonujących świetlic dla osób z niepełnosprawnościami w Powiecie.	PCPR, PES	2023- 2028
C1.3. Zabezpieczenie sytuacji lokalowo-ekonomicznej i zdrowotnej niesamodzielnych osób z niepełnosprawnościami.	1. Wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci poniżej 16 roku życia oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia.	Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.	PZON	2023- 2028
	2. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom w ramach systemu pomocy społecznej i zabezpieczenia społecznego.	Liczba osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów objętych pomocą finansową i rzeczową.	OPS	2023- 2028

	3. Dostosowywanie infrastruktury budynków użyteczności publicznej oraz lokali osób z niepełnosprawnościami do ich potrzeb i możliwości.	Liczba i rodzaj zlikwidowanych barier. Liczba osób, którym zapewniono dostępność funkcjonalną lokalu.	SP, PCPR, UM/G, OPS	2023- 2028
	4. Zapewnienie możliwości pobytu w całodobowych placówkach osobom niesamodzielnym.	Liczba miejsc w DPS. Liczba osób umieszczonych w DPS.	SP, PCPR, PES	2023- 2028
	5. Inicjowanie działań w celu utworzenia DPS dla osób z niepełnosprawnością fizyczną.	Liczba podjętych działań. Wskaźnik nasycenia usługami w DPS.	SP, PCPR, PES	2023- 2028
	6. Zapewnienie możliwości uczestniczenia w treningach samodzielności w mieszkaniu treningowym.	Liczba osób objętych treningiem.	PCPR, PES	2023- 2028
	7. Rozwój lokalnego systemu mieszkalnictwa wspomaganego, w tym tworzenie mieszkań chronionych.	Liczba mieszkań wspomaganych w Powiecie.	SP, PCPR, UM/G, OPS, PES	2023- 2028
	8. Zabezpieczenie dostępnych funkcjonalnie lokali w Powiecie i ich redystrybucja zgodnie z art. 35a, 1.7) g) ustawy o rehabilitacji	Liczba osób, którym przyznano lokal.	SP	2023- 2028

	zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.			
	9. Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.	Liczba osób objętych wsparciem.	PCPR	2023-2028
	10. Ponoszenie odpłatności za pobyt dzieci pozbawionych opieki i wychowania w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, pielęgnacyjno-opiekuńczym lub rehabilitacji leczniczej.	Liczba dzieci objętych specjalistycznym wsparciem w zakładzie.	PCPR	2023-2028
	11. Zapewnienie możliwości rehabilitacji, wczesnego wspomaganie rozwoju oraz zajęć rewalidacyjno-wychowawczych w Powiecie.	Liczba specjalistycznych ośrodków w Powiecie. Liczba osób objętych rehabilitacją/ wspomaganiem rozwoju/rewalidacją.	PCPR, PES, OREW	2023-2028

Cel operacyjny 2. Aktywizacja i rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowanie lokalnego rynku pracy do potrzeb i możliwości tej grupy społecznej.				
ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK MONITORINGU	REALIZATORZY	TERMIN
C2.1. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami możliwości kształcenia i rozwoju edukacyjnego.	1. Organizowanie nauczania specjalnego na wszystkich stopniach edukacji.	Liczba specjalnych placówek oświatowych. Liczba uczniów z niepełnosprawnościami w szkołach i przedszkolach specjalnych/oddziałach integracyjnych.	UM/G, SP, PES, placówki oświatowe	2023-2028
	2. Wyrównywanie szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań wspierających nauczanie osób z niepełnosprawnościami.	PCPR, placówki oświatowe, PES	2023-2028
	3. Dofinansowanie do uzyskania wykształcenia wyższego.	Liczba osób objętych pomocą w uzyskaniu wykształcenia wyższego.	PCPR	2023-2028
	4. Organizowanie doradztwa zawodowego dla uczniów z niepełnosprawnościami w formie ogólnych zajęć edukacyjnych, zajęć w ramach	Liczba uczniów objętych doradztwem zawodowym.	SP, UM/G, PES, ZPPP, placówki oświatowe	2023-2028

	<p>pomocy psychologiczno-pedagogicznych i wizyt zawodoznawczych.</p>			
<p>C2.2. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>1. Prowadzenie i rozwijanie działalności warsztatów terapii zajęciowej.</p>	<p>Liczba WTZ w Powiecie. Liczba osób korzystających z placówek.</p>	<p>SP, PCPR, UM/G, OPS, PES</p>	<p>2023- 2028</p>
	<p>2. Organizowanie szkoleń, staży, kursów zawodowych i prac interwencyjnych dla osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją zawodową.</p>	<p>PUP</p>	<p>2023- 2028</p>
	<p>3. Kierowanie osób z niepełnosprawnościami do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej.</p>	<p>Liczba osób objętych szkoleniami w ośrodku/ innej placówce.</p>	<p>SP, PCPR, PUP, samorząd województwa</p>	<p>2023- 2028</p>
	<p>4. Udzielanie dofinansowania do podjęcia działalności gospodarczej.</p>	<p>Liczba osób korzystających z dofinansowania.</p>	<p>PUP</p>	<p>2023- 2028</p>
	<p>5. Świadczenie wsparcia w formie pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego dla osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego. Liczba osób korzystających z pośrednictwa pracy.</p>	<p>PUP</p>	<p>2023- 2028</p>

	6. Inicjowanie działań w zakresie tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba podjętych działań. Liczba utworzonych miejsc pracy.	PUP	2023- 2028
	7. Wyposażenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba podpisanych umów. Liczba osób korzystających z wyposażonych miejsc pracy.	PUP	2023- 2028
	8. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia osób wspomagających pracowników z niepełnosprawnością.	Liczba pracowników wspierających. Wysokość wykorzystanych środków.	PUP	2023- 2028
	9. Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy oraz rozpoznania potrzeb przez służby medycyny pracy.	Liczba przystosowanych miejsc pracy. Wysokość wykorzystanych środków.	PUP	2023- 2028
	10. Prowadzenie badań i ekspertyz w zakresie potrzeb lokalnego rynku pracy i dostosowywanie kursów i szkoleń zawodowych dla osób z niepełnosprawnościami poszukujących zatrudnienia.	Liczba przeprowadzonych badań i ekspertyz.	SP, PUP	2024 2026 2028

	11. Realizowanie działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, w tym finansowanych ze środków unijnych.	Liczba działań prowadzonych przez Starostwo Powiatowe oraz poszczególne gminy.	SP, PUP, PCPR, UM/G, OPS, PES	2023-2028
	12. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami miejsc pracy w ramach zakładów pracy chronionej.	Liczba zakładów pracy chronionej w Powiecie. Liczba osób z niepełnosprawnością zatrudnionych w zakładach.	lokalni przedsiębiorcy, PES	2023-2028
	13. Inicjowanie działań w celu utworzenia zakładu aktywności zawodowej.	Liczba podjętych działań. Liczba funkcjonujących zakładów aktywności zawodowej.	SP, PCPR, PUP, PES	2023-2028
C2.3. Promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami wśród pracodawców na lokalnym rynku pracy.	1. Promowanie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami na otwartym rynku pracy, w tym w ramach targów pracy, spotkań z pracodawcami, itp.	Liczba podjętych działań. Szacunkowa liczba odbiorców i uczestników.	SP, PUP, PCPR, UM/G, OPS, PES, lokalni przedsiębiorcy	2023-2028
	2. Informowanie o społecznych i ekonomicznych korzyściach zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.	Liczba i forma podjętych działań informacyjnych.	SP, PUP, PCPR, UM/G, OPS, PES, media, lokalni przedsiębiorcy	2023-2028

	3. Popularyzowanie wśród mieszkańców idei zatrudnienia socjalnego i ekonomii społecznej oraz współpraca z DOWES w zakresie tworzenia PES.	Liczba i forma podjętych działań promocyjnych. Liczba działań podjętych we współpracy z DOWES.	SP, PUP, PCPR, UM/G, OPS, PES, DOWES, media	2023-2028
Cel operacyjny 3. Zwiększenie świadomości mieszkańców Powiatu na temat problemu niepełnosprawności, dostępnych form pomocy i wsparcia oraz praw osób z niepełnosprawnościami.				
ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK MONITORINGU	REALIZATORZY	TERMIN
C3.1. Wzmocnienie integracji lokalnej społeczności w oparciu o zrozumienie problemów i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	1. Uaktualnianie i upowszechnianie informatorów o instytucjach i podmiotach działających w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Powiecie i poszczególnych gminach.	Liczba i forma opracowanych informatorów.	PCPR, OPS, PES	2023-2028
	2. Organizowanie imprez okolicznościowych i wydarzeń uwzględniających tematykę niepełnosprawności oraz wskazujących na prawa i formy wsparcia tej grupy mieszkańców.	Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń. Liczba uczestników.	SP, PCPR, UM/G, OPS, PUP, PES, placówki oświatowe	2023-2028

	3. Popularyzacja tematu niepełnosprawności w placówkach oświatowych w ramach zajęć ogólnych, spotkań ze specjalistami oraz upowszechnianie wolontariatu.	Liczba zajęć/spotkań zorganizowanych w placówkach oświatowych.	PCPR, PES, placówki oświatowe	2023-2028
	4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz przeciwdziałanie ich wypaleniu zawodowemu.	Liczba osób objętych szkoleniami. Liczba zorganizowanych konferencji. Liczba uczestników konferencji.	SP, PCPR, PUP, UM/G, OPS, PES, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	2023-2028
C3.2. Intensyfikacja współpracy międzysektorowej w zakresie wieloaspektowego wsparcia i integracji osób z niepełnosprawnościami.	1. Kreowanie warunków do powstawania nowych i wspierania istniejących organizacji pozarządowych i grup wsparcia działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych. Liczba nowych organizacji pozarządowych.	SP, PCPR, UM/G, OPS, PES	2023-2028
	2. Informowanie o działalności i popularyzowanie wiedzy o PES działających w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań informacyjnych.	PCPR, OPS, placówki oświatowe, media, PES	2023-2028

	<p>3. Zapewnienie możliwości udziału PES w kreowaniu lokalnej polityki społecznej, w tym w ramach Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Świdnicy.</p>	<p>Liczba wydanych opinii. Liczba wydanych ocen. Liczba i forma zainicjowanych działań.</p>	<p>SP, PES</p>	<p>2023-2028</p>
	<p>4. Organizowanie forów, spotkań, konferencji i innych form doskonalenia zawodowego dla członków PES działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami.</p>	<p>Liczba i forma zorganizowanych działań. Liczba uczestników działań.</p>	<p>SP, PCPR, UM/G, OPS, PES</p>	<p>2023-2028</p>
	<p>5. Realizowanie zadań publicznych i usług społecznych w ramach wdrażania założeń „Programu współpracy Powiatu Świdnickiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.</p>	<p>Liczba ogłoszonych konkursów ofert. Liczba złożonych ofert. Liczba organizacji realizujących zadania.</p>	<p>SP, PCPR, PES</p>	<p>2023-2028</p>

	6. Organizowanie konsultacji społecznych dotyczących dokumentów strategicznych w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami.	Liczba dokumentów poddanych konsultacjom. Liczba i forma zorganizowanych konsultacji.	SP, PCPR, PES	2023-2028
	7. Udzielanie organizacjom wsparcia merytorycznego, organizacyjnego i lokalowego.	Liczba organizacji objętych wsparciem.	SP, PCPR, UM/G, OPS, PES	2023-2028

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Działania przewidziane do realizacji w ramach *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028* finansowanie będą ze środków pochodzących z:

- ➔ budżetu Powiatu Świdnickiego,
- ➔ budżetów samorządów gminnych,
- ➔ budżetu Województwa Dolnośląskiego,
- ➔ Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ➔ Funduszu Solidarnościowego,
- ➔ Funduszu Pracy,
- ➔ Narodowego Funduszu Zdrowia,
- ➔ Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego+, Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego, Funduszy Europejskich dla Dolnego Śląska,
- ➔ zasobów własnych podmiotów ekonomii społecznej,
- ➔ zasobów własnych osób prywatnych, przedsiębiorstw i ich otoczenia, sponsorów i innych podmiotów zewnętrznych.

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Proces monitoringu Programu ma na celu identyfikację osiągniętych rezultatów oraz wskazanie ich zgodności z założeniami. Będzie polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań oraz ewentualną modyfikację i korektę w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych, nasilenia niektórych problemów społecznych lub wprowadzenia ważnych dla Programu zmian w zakresie wdrażanych projektów i finansowania ich.

Monitoring prowadzony będzie na podstawie informacji uzyskanych od realizatorów poszczególnych działań.

Informacja dotycząca realizacji założeń Programu w zakresie rehabilitacji zawodowej przygotowywana będzie przez Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy i przekazywana Zespołowi ds. Osób Niepełnosprawnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy w terminie 30 dni po zakończeniu roku sprawozdawczego.

Zespół ds. Osób Niepełnosprawnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy odpowiedzialny będzie za opracowanie całościowego Sprawozdania z realizacji *Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028*, a zadaniem koordynatora Programu, tj. PCPR w Świdnicy, będzie przedkładanie go Radzie Powiatu w Świdnicy.

Realizacja Programu w poszczególnych latach będzie przedmiotem oceny Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Świdnicy.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi Powiatu do oceny realnej sytuacji osób z niepełnosprawnościami i stanu zaspokojenia ich potrzeb, a także będzie pomocnym narzędziem w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Powiatu w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Programu zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów operacyjnych. Końcowa ewaluacja pozwoli ocenić w jakim stopniu założone działania zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

PODSUMOWANIE

Osoby z niepełnosprawnością w codziennym życiu doświadczają szeregu trudności związanych z nauką, pracą oraz aktywnością i działalnością na rzecz lokalnej społeczności. W związku z tym zapewnienie im możliwości rozwoju swojego potencjału i wsparcia w samodzielnym funkcjonowaniu, a także ochrona ich praw stanowi jeden z kluczowych kierunków polityki społecznej opartej na niedyskryminacji i poszanowaniu wszystkich osób bez względu na ich indywidualne problemy i ograniczenia.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Powiecie Świdnickim na lata 2023-2028 jest odpowiedzią Powiatu Świdnickiego na rozpoznane problemy i potrzeby osób z niepełnosprawnościami oraz stanowi kanon działań niezbędnych do pełnego włączenia i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami w lokalnej społeczności.

Program przewiduje realizację szeregu oddziaływań wspierających i rozwijających osoby z niepełnosprawnościami fizycznymi i intelektualnymi w ramach ich rehabilitacji społecznej i zawodowej, ale także zwiększenie świadomości lokalnej społeczności dotyczącej tego zjawiska i problemów doświadczanych przez osoby z dysfunkcjami. Integralnym elementem Programu jest również wzmacnianie i rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej, w tym poprzez angażowanie podmiotów ekonomii społecznej w działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Kompleksowa realizacja założeń Programu pozytywnie wpłynie na poprawę sytuacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami, eliminację problemu stygmatyzacji tych osób, a także rozwinięcie i uspołnienie systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Świdnickiego i jego poszczególnych gmin.

SPIS WYKRESÓW, TABEL I RYSUNKÓW

WYKRESY

Wykres 1. Populacja powiatu świdnickiego w latach 2019-2021	13
Wykres 2. Struktura płci w powiecie świdnickim w latach 2019-2021.....	14
Wykres 3. Struktura demograficzna powiatu świdnickiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2019-2021	15
Wykres 4. Liczba uczniów szkół specjalnych w powiecie świdnickim w latach 2019-2021	22
Wykres 5. Stopa bezrobocia w powiecie świdnickim w latach 2019-2021 na tle województwa dolnośląskiego i całej Polski	25
Wykres 6. Liczba i udział osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w Świdnicy w latach 2019-2021	26
Wykres 7. Liczba osób z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w Świdnicy w podziale na płeć w latach 2019-2021	27
Wykres 8. Wskaźnik nasycenia usługami w DPS w placówkach na terenie powiatu świdnickiego w latach 2019-2021	33
Wykres 9. Wysokość środków PFRON wykorzystanych przez Powiat w latach 2019-2021	38
Wykres 10. Realizacja programu „Aktywny Samorząd” w powiecie świdnickim w latach 2019-2021.....	43

TABELE

Tabela 1. Przyrost naturalny na 1000 ludności w powiecie świdnickim w porównaniu do województwa dolnośląskiego na przestrzeni lat 2019-2021	14
Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych przez PZON w latach 2019-2021	16
Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności przez PZON w latach 2019-2021	17
Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności po raz pierwszy przez PZON w latach 2019-2021.....	18
Tabela 5. Liczba wniosków i wydanych legitymacji osoby niepełnosprawnej w latach 2019-2021	18

Tabela 6. Liczba wniosków i wydanych kart parkingowych dla osoby niepełnosprawnej i placówki w latach 2019-2021	19
Tabela 7. Działalność ZPPP w Świdnicy w latach 2019-2022.....	21
Tabela 8. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju oraz zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi w Powiecie w latach 2019-2021	23
Tabela 9. Liczba osób posiadających co najmniej 1 dziecko poniżej 18 roku życia z niepełnosprawnością zarejestrowanych w PUP w latach 2019-2021	27
Tabela 10. Działalność WTZ w Powiecie w latach 2019-2021	35
Tabela 11. Liczba osób objętych rehabilitacją społeczną przy udziale środków PFRON w latach 2019-2021	40
Tabela 12. Liczba osób objętych rehabilitacją zawodową PUP przy udziale środków PFRON w latach 2019-2021	41
RYSUNKI	
Rysunek 1. Położenie powiatu świdnickiego na mapie województwa dolnośląskiego i całej Polski.....	12
Rysunek 2. Liczba osób z niepełnosprawnościami w Powiecie według NSP 2021	15
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej	29
Rysunek 4. Realizacja Programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” w Powiecie w latach 2020-2021	44